

„Muzica bună e cea care ne apropie de Hristos”

Născut în Insula Lesbos, cu formare teologică la Atena și doctorat în comunicare socială la Roma, premiat în numeroase țări ortodoxe și decorat recent de UNESCO pentru conservarea patrimoniului universal prin promovarea muzicii bizantine, tânărul arhimandrit protopsalt Nikodimos Kabarnos uimește prin seriozitatea asumării misiunii sale față de lumea de astăzi. Înțelegând muzica bizantină ca pe o formă de expresie sigură a rugăciunii, care-l aduce pe om la autentica naturalețe ființială, dăruindu-i bucuria apropierii de Dumnezeu, și venit recent la București pentru a-și pregăti viitorul său concert, care va avea loc duminică, 22 decembrie (ora 18:00), la Ateneu, arhimandritul grec ne-a vorbit cu patos despre înalta valoare a muzicii bizantine și despre contactul său cu viața muzicală românească.

Părinte arhimandrit Nikodimos Kabarnos, ce pro-topsalți v-au inspirat de-a lungul anilor și cum ne putem da seama care este o muzică bună?

Pe mine m-au inspirat foarte mulți psalți, unul dintre ei fiind Thrasyvoulos Stanitsas, proto-psalt în Biserica Mare a Constantinopolului. Un alt mare psalt al epocii noastre este Theodoros Vasilikos, pe care știu că-l cunoașteți și iubiți foarte mult aici în România. Fiecare psalt are însă propriul său aport, însă ceea ce este cel mai important pentru mine este ca muzica mea să fie mijloc prin care să venim cât mai aproape de Hristos.

Când am fost recent la Seminarul Teologic din Bulgaria, elevii de acolo m-au întrebat: „Părinte, cum putem ști dacă o muzică este bună sau nu?” Iar eu le-am răspuns: „Dacă acea muzică vă ajută să vă amintiți de Hristos, este o muzică bună. Dacă ea nu vă amintește de Hristos, nu este o muzică bună”. Așa trebuie să fie și viața noastră: orice lucru care ne amintește de Hristos trebuie introdus în viața noastră, iar tot ceea ce ne face să-L uităm pe Hristos trebuie îndepărtat din viețile noastre.

Cum se situează Grecia la ora actuală în ceea ce privește dorința tinerilor de a urma o carieră în muzica bisericească?

Adevărul este că în ultima vreme școlile și conservatoarele s-au umplut de oameni care cer să învețe muzică psaltică. În Grecia, să fii psalt reprezintă o adevărată meserie, o slujbă în sine, cu un salariu bun, astfel încât mulți tineri care vor să lucreze doar de sărbători și duminicile merg să învețe muzică bizantină. La început vor să învețe muzică bizantină doar pentru bani, însă foarte repede, pentru că această artă este atât de frumoasă, ei intră treptat în profunzimea acestei muzici. Deși banii sau obținerea unui loc de muncă pot constitui la început principalul lor motiv, către sfârșit ei devin adevărați artiști și se bucură de acest parcurs. Foarte mulți oameni tineri sunt inspirați în muzica bizantină, ajungând să fie buni interpreți și să facă aceasta cu râvnă și bucurie. Și acesta poate să fie un mod prin care Grecia să reînflorească.

După numeroasele vizite și concerte ținute în România, spuneți-ne cum ați simțit publicul de aici și cum v-ați dori să fie România în privința muzicii bisericești?

La ora actuală, România constituie un exemplu pentru Grecia, nu invers. Aici văd foarte mulți tineri care cântă regulat pe la mănăstiri sau biserici, ceea ce este un lucru surprinzător și minunat. Deschizând internetul și intrând pe site-ul televiziunii Trinitas TV, spre exemplu, vezi la slujbe psalți tineri. De oricâte ori am mers la Sfinte Liturghii și la concerte în România, psalții erau oameni tineri, spre deosebire de Grecia, unde psalții au o vârstă destul de înaintată, căci doar în ultimii ani s-a înregistrat o înprospătare a dorinței în rândul tinerilor în ceea ce privește muzica

psaltică. Acest lucru arată că România se află la un nivel foarte ridicat în ceea ce privește viața liturgică și muzica bizantină. România nu are de ce să invidieze Grecia, ci mai degrabă Grecia ar putea fi invidioasă pe România în ceea ce privește muzica bizantină. Dragostea lumii față de muzica bizantină și față de mine este incredibilă. Mă simt foarte fericit când vin în România. Dacă acum mi-ar cere cineva să aleg unde să locuiesc, cred că aș dori să locuiesc în România. Dragostea lumii de aici față de mine și față de muzica bizantină este inexplicabilă, ceea ce îmi aduce o foarte mare bucurie.

Cum percepe omul de rând muzica bizantină în Grecia, în comparație cu muzica populară grecească? Este muzica bizantină unanim recunoscută și asumată de greci ca făcând parte din ethosul muzical al poporului grec, sau este mai degrabă un gen de muzică marginal și destinat doar specialiștilor?

Dacă în România dragostea lumii pentru muzica bizantină este incredibilă, situându-se la un nivel foarte înalt, în Grecia, dimpotrivă, muzica bizantină este aproape vrednică de dispreț. Am căutat totuși motivul pentru care se întâmplă acest lucru și am ajuns la următoarea concluzie: în Grecia există foarte mulți psalți, însă psalți simpli, de la țară, care nu cunosc bine muzica bizantină. Știu doar câteva lucruri, pentru a putea face Sfânta Liturghie, dar lucrarea pe care o fac este una minunată. Lumea, din păcate, asimilează însă arta muzicii bizantine cu figura acelor bătrâni dascăli de sat, ceea ce nu e potrivit. Muzica bizantină are un nivel foarte înalt, de aceea lucrarea noastră este aceea de a arăta lumii că muzica bizantină poate să fie comparată cu cea mai cultă muzică de pe mapamond. Psalții muzicii bizantine se pot compara cu cei mai mari cântăreți de muzică clasică. Lucrările clasice din secolul al XIX-lea pot fi comparate cu fragmente de muzică bizantină din secolul al XIV-lea. În Grecia, acum 100 de ani, muzica populară se asemena mult cu muzica bizantină, motiv pentru care nu putem spune că muzica bizantină este doar pentru specialiști. Noi, cei specializați în muzica bizantină, trebuie să luăm unele fragmente ale acestei muzici speciale, culese din manuscrise de muzică psaltică păstrate în biblioteci și arhive, și să le arătăm lumii întregi, pentru a spune că aici se află o cultură de neprețuit.

Aproximativ cu o lună în urmă, UNESCO mi-a dat o diplomă pentru moștenirea mondială pe care o conserv. Acolo am vorbit despre nivelul muzicii bizantine în contrast cu muzica clasică. Pentru a întregi răspunsul meu la această întrebare, pot spune că, în comparație cu muzica clasică, muzica bizantină are în plus următoarele: are mai multe manuscrise, este mult mai veche, are mult mai multe moduri, glasuri și scări muzicale, are o linie melodică mai amplă, are modul prin care se poate apropia de Dumnezeu. Ce are muzica clasică? Are o linie polifonică

ce doar impresionează. Dacă le comparăm pe cele două, vedem că muzica bizantină este superioară celei clasice. Aceasta trebuie să arătăm noi întregii lumi și cu ajutorul vostru. Cea mai mare companie, GOOGLE, trebuie să înțeleagă că „muzică bizantină” nu este un fel de muzică „gospel”, ci este un gen unic și cu totul aparte de muzică bisericească.

De ce muzica psaltică este considerată mai propice rugăciunii decât polifonia muzicii occidentale?

Cele două mari lumi, Orientul și Occidentul, au între ele o mare diferență, care constă în modul în care filosofează și în modul prin care se apropie de Dumnezeu. Modul oriental de concepere a apropierei de Dumnezeu este ontologic, pe când modul occidental nu se fundamentează pe realismul schimbărilor ontologice, ci pe emoția de moment. Dacă muzica occidentală creează emoție, muzica bizantină răsăriteană încearcă să producă o transformare lăuntrică. Am exemple în acest sens din viața personală. Atunci când cânt în fața unui public ortodox, de multe ori oamenii îmi spun: „Părinte, plecăm schim-bați!” Pleacă acasă careva după concert și decide ca din acel moment să nu-și mai certe copilul. La concertele pe care le-am dat în Occident însă, în timp ce eu cânt, oamenii vin și plâng. Când se termină însă concertul, oamenii pleacă și nu se schimbă cu nimic, continuă să facă aceleași lucruri. Care este cea mai potrivită muzică? Cea care-l schimbă pe om sau cea care îl face pe om să se simtă bine pe moment? Eu cred că muzica ce te face să te schimbi este muzica cea mai potrivită pentru Biserică.

(Traducere în limba română de pr. dr. Ion Andrei Țârlescu, cercetător științific la Institutul de Istoria Artei „G. Oprescu” din cadrul Academiei Române)